

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, s jutranjo izdajo opoldne, večerno izdajo pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilogi ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . 13 K 20 h, ali gl. 6 60
 pol leta . . . . . 6 . 60 . . . . . 3 30
 četrt leta . . . . . 3 . 40 . . . . . 1 70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11. uri popoldne.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlave naročnin se ne oziramo.

Oglasni in posamični se računajo po petih vrstah: če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrid

Uredništvo
 se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. popoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu.

„PRIMOREC“

Izhaja neodvisno od „Soča“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Namski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Brez veljave, brez vpliva.

V celjski „Domovini“ je priobčil neki rodoljub članek, kateri ni našel milosti pri mogočnem klerikalnem gospodu v Ljubljani. To je znamenje, da obsega oni članek nekaj, kar je pomembno za razmere na Štajerskem, in morda, še več. Članek pravi, da med Slovenci ne bo najti razumnika, ki bi ne priznal, da je slovenska delegacija v državnem zboru brez veljave, brez vpliva. Štajerski Slovenci so pričakovali, da pride naša delegacija po volitvi leta 1900. v boljši, ugodnejši položaj, ali vse se je popolnoma izjalovilo. Leta 1900. so imeli štajerski Slovenci pred očmi, da se mora z vsemi silami delovati na to, da se ustanovi eden edini jugoslovanski ali hrvatsko-slovenski klub, da mora vsak slovenski poslanec v ta klub vstopiti, v tem klubu ostati. Ali prisla je prevara. Še predno so slovenski poslanci prišli na Dunaj, je pokopal dr. Šustersič vse nade, vse upe. Dr. Šustersiču se je mudilo; on je hotel imeti svoj klub in izdal je interese štajerskih in koroskih pa tudi kranjskih Slovencev. Dalje obračunava članek tudi z domačima štajerskima poslanecema Žičkarjem in Berksom, dolžeč ju, da sta upoštevala separatistične in egoistične namene dr. Šustersiča, in na njih je tudi krivda, da so jugoslovanski poslanci na Dunaju razcepljeni.

Te besede kažejo, da se je začelo jasni, in veseliti mora vsakega rodoljuba, da prihajajo prav iz zelene Štajerske, ki tiči še globoko pod jarmom klerikalizma, proti kateremu se pojavi le tuintam kak rahel odpor. Omenjeni članek pa je moško izgovorjena beseda, ki je zbudila „Slovenca“, da je začel hitro mahati okoli sebe ter pobijati to moško besedo. Ali zaman! Da je sploh izšla v celjski „Domovini“ tako naravnost izrečena beseda, da je dr. Šustersič pokopal vse nade in upe ter zakrivil razkol med poslanci, to nam kaže, da se je začelo početi jasni, in da „Slovenec“ tega svita ne pražene več niti s svojimi najčrnejšimi oblaki!

Dr. Šustersič pa tudi uganja na Dunaju reči, ki so v občo sramoto našemu narodu; sedaj se sude okoli tega, sedaj okoli onega,

sedaj ga piči kaka krščansko socialna muha, da je ves otelek demokratičnih nazorov, ali kmalu pa je najponižnejši vladni podrepnik, sedaj mu vskipi pogum, da se pokaže mogočnega generala, in takrat grmi in strele švigajo po „Slovencu“, sedaj pa zopet berati kot sestradan vaški postopač okoli ministerskega predsednika, naj mu za božjo voljo pomaga iz zagate, v katero ga je spravila obstrukcija v kranjskem deželnem zboru, danes se sponni, da je treba spremeniti barvo „lepemu“ klubu, in natakne mu nov program, jutri pa strelja kozle na račun tega programa — s kratka: mož ne ve, kaj bi počel, da bi bil slaven, v resnici bolj smešen. In kolikor več jih uganja ta nesrečni človek, ter kolikor dlje časa ceptajo za njim drugi poslanci, toliko bolj gre navzdol veljava in vpliv slovenske delegacije v državnem zboru; to se pravi: veljava in vpliv vseh tistih naših poslancev, ki tavajo v senci dr. Šustersiča. Naši štiri napredni poslanci imajo v zbornici veliko več veljave in vpliva nego cel „lepi“ Šustersičev klub, kar se je že večkrat pokazalo.

Brez veljave, brez vpliva res so tisti „katoliški“ poslanci, katere so poslali na Dunaj farovži, in katerim stoji na celu sorodnik sv. Duha. Brez veljave so, brez vpliva, ali do boljših odnošajev ne pridemo, dokler ne potegnemo kmeta iz jarma tiste nesrečne politike, ki se goji po naših farovžih in za katero se morajo bojevati priznica, spovednica, pekel in nebesa in sv. zakramenti. Kadar bo naš volilec svoboden tega nesrečnega vpliva, takrat ne bo več volil na Dunaj ne Šustersičev ne Žičkarjev, ne Gregorčičev ne Vencajzov, ampak izvoli si može, ki si bodo znali na čelu jasnega programa pridobiti veljavo in vpliv, katera je dr. Šustersič tako temeljito napravil, kakor tisti svetopisemski ničrednež svoje talente.

Dr. Šustersič je kriv na odnošajih slovenske delegacije na Dunaju, on je kriv, da gledajo tam gori Slovence kot inferiorno pleme, on je izdal interese Slovencev, on je izdajalec in koristolovec. Mož ne vidi drugega na Dunaju nego samega sebe, in za svojo ozlindrano politiko, za svojo razbito barako, ako bi mu jo hotel kedo popraviti,

bi zastavil celo svoje zveličanje in magari tudi zveličanje celega „lepega“ kluba.

Veseli nas odkrita beseda štajerskega rodoljuba v „Domovini“, in tako odkrito moramo večkrat povedati vollicem, kje tiči tisto zlo, ki ovira plodonosno delovanje naših poslancev na Dunaju, kdo je tisti, ki nas izdaja ter zapravlja veljavo in vpliv, ki bi bila pri slovenski delegaciji lahko prav velika. To zlo se imenuje Šustersič, ta izdajalec je Šustersič, ta zapravljevec je Šustersič. Pomilovanja pa so vredni vsi tisti, ki capljajo za njim.

In da pridejo kedaj boljši časi, da ne bo treba tožiti, da se slovenskemu narodu tako godi, kakor da bi bil brez zastopnikov v državnem zboru, da ni zrel, in ako bi bil, da bi že obracunil s takimi ljudmi — je treba pričeti boj proti tistemu zlu, ki je krivo vsega tega. To zlo pa je klerikalizem, in ako nima ostali glas rodoljuba v „Domovini“ glas vpjiočega v puščavi, naj se prične tudi na Štajerskem boj proti klerikalizmu. In parola: Boj klerikalizmu mora zadoneti po celi Sloveniji, ako se hočemo otresti tistih, ki nam jemljejo veljavo in vpliv, ako hočemo, da bodo naše delegacije zopet kedaj kaj veljale ter lahko mirno delovale v prid našega naroda. Ni drugega pripomočka nego boj, neizprosni boj, le ta more nas dovesti do one veljave in onega vpliva, katera so nam klerikalci zapravili. — Si vis pacem, para bellum!

Iz Spincičevega govora.

(Konec.)

Skončal je svoj govor tako-le: Hočem zaključiti. Mi ne moremo reči z odločnostjo, da tajna klavzula v zvezni pogodbi s Italijo obstoji. Zvezna pogodba je tajna, in tudi če je klavzula v njej, mi ne moremo nič vedeti o njej. Da pa ista baje obstoji, o tem govore mnogi toliko domači kolikor inozemski listi, tudi monakovski novine, torej tudi take iz nemškega cesarstva. Z vso odločnostjo pa moremo reči, da se nam Hrvatoma in Slovincem v primorskih pokrajinah dela škoda Italiji v prilog. (Pritrjevanje.) In v tem pogledu se sklicujem na njegov ekscelenco, ve-

lespostovanega gospoda plem. Plenerja, sedaj členu gosposke zbornice, ki je kakor finančni minister rekel o neki priliki, da so primorske pokrajine žrtev države. (Čujte! Čujte!) Mi smo že često navajali mnogo podatkov o postopanju vlade in nje organov in danes je bilo tudi navedenih mnogo podatkov, iz katerih je razvidno, da država, vladni organ, vlada, nasproti Hrvatoma in Slovincem ne izpolnjujejo svoje zaprisežene dolžnosti (Prav res!), da niso nevtralni, da niso jednako dobrohotni in jednako skrbni do obeh plemen v Primorju. Res je in morda nam pridejo s tem, da tožijo tudi zastopniki onega drugega plemena. Te tožbe od njihove strani so nekaj časa sem zistem in izlasti od časa Rinaldinijevoga vladanja v Primorju. S tem se vladi, vsaj na zunaj, jako olajšuje igra; ona pravi potem: tožijo zastopniki Italijanov, tožijo zastopniki Hrvatov in Slovencev. Torej — to je tisto veliko dokazilo in salomonski zaključek (Čujte!) — vlada mora iti zlato srednjo pot, ona je pravična obema plemenoma. Ali, gospoda moja, zastopniki onega plemena tožijo tudi, če se nam pripozna najneznatnejša malenkost, ki bi se nam bila morala pripoznati že davno. Dolžnost vladi bi bila torej, da ne gleda na to, da tožijo eni in drugi; ona bi morala marveč strogo preiskavati tožbe od obeh strani in potem še le soditi, ter vsakomur dati to, kar mu gre po zakonu in pravici. (Odobranje.) To bi bila dolžnost vlade! In gospoda moja, ako je njegov ekscelenco, gospod ministerski predsednik, v svojem začetkom omenjenem odgovoru na interpelacijo govoril o narodnostnem sporu in je predpostavil svoj „žal“, pa naj ne nadevije me culpa le svoji vladi, ampak tudi svojim prednikom. Kajti glavni vzrok na tem, da je narodnostni prepir v različnih pokrajinah, in sosebno tudi v Primorju, je c. k. vlada (Pritrjevanje) in nje organi (Tako je!), ker ona in nje organi že dolgo ene povspešujejo, a druge zapostavljajo. Če enkrat c. k. vlada in nje organi dopolne pri onih narodih, katere je zapostavljala v minulosti, če bo z vsemi plemeni postopala enakomerno dobrohotno in jednako skrbno na podlagi državnih temeljnih zakonov in v zmislu naj-

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih. Poljski epikal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski. (Dalje.)

Bil je še vedno jako bolan. Po dnevu, zlasti zmrano, je bil pri polni zavesti, toda proti večeru se mu je zmešalo; vstal je ter naročil, naj denejo nanj oklep, potem pa je pozval na dvoboju kneza Jana iz Ratibora. Njegovi kleriki so ga morali z nasiljem držati v postelji, kar pa je bilo zelo težavno in celo nevarno. Še le pred dvema tednoma se mu je popolnoma vrnila zavest, pač pa je bil močno oslabeled. Na to je naročil, naj ga odpeljejo v Plock.

»Rekel je, da nikomur ne zaupa tako, kakor škofu plockemu, ter da hoče iz njegovih rok sprejeti sveti zakrament in pri njem napraviti svojo oporoko... Mi smo se vpirali temu potovanju, kolikor smo se mogli, kajti bil je jako slab, in bali smo se, da živ ne dospe tje kaj. Toda njemu ni bilo lahko nasprotovati. In tako so ga naložili njegovi ljudje na voz in ga odpeljali, Bog daj, da srečno.«

»Ako bi bil umrl nekje blizu Seradca, bi bili to že slišali,« reče na to Matija.

»Da, bili bi slišali,« odvrne stavec, »torej si tudi mislim, da še ni umrl, ali da še vsaj pred Lenčico ni izdahlil svoje duše; — kaj pa se je moglo dalje pripetiti, tega ne vemo. Ako greste za njim, lahko to potoma poizveste.«

Matijca so močno vznemirile te novice in šel se je posvetovat z Jagjenko, katera je bila izvedela že od Čeha, kam je odšel opat.

»Kaj naj počnem?« jo je vprašal. Kaj storiš sedaj ti?«

»Greste v Plock in jaz pojdem z vami,« mu odvrne ona kratko.

»V Plock!« ponovi za njo s tankim glasom Setjehovna.

»Glejte, glejte, kako govorita! Ali se zamore tako kmalu priti v Plock, kakor bi mahnil s srpom?«

»A kako naj se s Setjehovno sedaj sama vrnem? Ako bi ne imela iti dalje z vami, bi bilo bolje, da bi bila ostala doma. Kaj mislite, da se oni doma niso še huje razsrdili?«

»Volkova te ubranita Čtana.«

»Jas se takisto bojim Volkov, kakor Čtanovih napadov. Vidim pa, ako mi tudi nasprotujete, da to vaše nasprotovanje ni iskreno.«

Matija jej v resnici ni iskreno nasprotoval. Ljubše mu je bilo, da je šla Jagjenka z njim dalje, nego da bi se vrnila, in ko je začul njene besede, se je nasmešnil in rekel:

»Janke si se iznebila, sedaj pa se ti hoče še skisati pamet.«

»Pamet ne tiči drugje nego v glavi.«

»Toda Plock leži za-me preveč v strani.«

»Čeh mi je dejal, da ni v strani, marveč da je ondi še bliže v Marburg.«

»Torej sta se že s Čehom posvetovala?«

»Kajpada! Pa rekel mi je še to: »Ako je mladi

gospodar prišel v kako nezgodo v Marburgu, bi mu bilo s posredovanjem kneginje Aleksandre ploške lahko pomagati, kajti ona je kraljevega rodu in vrhu tega osebna prijateljica Križarjev ter ima nanje velik vpliv.«

»To je resnica, kakor Boga ljubim!« zakliče Matija. »To je znano vsem, in ako bi ona hotela dati pismo za velikega mojstra, pa bi potem lahko varno potovali po vseh križarskih deželah. Oni jo ljubijo, ker jih tudi ona ima rada.«

»To je dober svet. Ta Čeh je kaj bistroumen človek.«

»Nū, gotovo! Pa še kako!« zakliče vneto Setjehovna, dvignivši kvišku svoje plave oči.

»Glejte! Glejte! Kaj ti ga hvališ?«

Deklica se začuti nakrat v veliki zadregi, na to pobesi svoje dolge trepalnice in zarudi kakor roža.

Matija vidi, da ni druge pomoči, da mora obe zaklici odpeljati dalje s seboj, kakor si je tudi želel v svoji duši. Torej so se poslovili naslednjega dne od priorja in odrinili na pot. Ker se je jel tajati sneg, je bilo povsod obilo vode, zato je bilo njihovo potovanje dokaj težavnejše nego doslej. Potoma so povpraševali po opatu na mnogih dvorih in v župniščih, in kjer teh ni bilo, po krčmah, po katerih so obstajali čez noč. Lahko je bilo iti za njegovim sledom, ker je delil povsod v izobilju miloščino, dajal denar za naše in podpiral ubožne cerkve. Marsikateri popotnik, marsikateri berač in marsikateri župnik se ga je s hvaležnostjo spominjal. Povsod so govorili o njem, da je šel mimo kakor angelj — povsod so molili za njegovo

višega prestolnega govora, ko vse to dokaže z dejstvi, potem bo gotovo vologoma nadvladovala tista ljubezen, o kateri je toli patetično govoril njegova ekscelencija gospod ministerski predsednik, ljubezen med narodi in ljubezen nasproti monarhiji. Vse to, gospoda moja, je odvisno v glavnem od c. kr. vlade in njenih organov. Njej ne treba storiti drugega, nego vršiti pravo in zakon, če res hoče imeti mir med narodi in skupno ljubezen. Če hoče imeti to tudi za obe plemeni v Primorju, ako je pravična in če stremi po pravičnosti, ako je nevtralna, jednako skrbna in jednako dobrohotna nasproti vsem plemenom sploh, in specijalno tudi nasproti hrvatsko-slovenskemu plemenu v Primorju, potem pa tudi vse, kar sem tu navel, nianjčno preišče in odredi primerno v obrambo pravice in zakona. (Živahna pohvala in ploskanje. — Govorniku so čestitali od mnogih strani.)

DOPISI.

Iz Svbije, (13. III.) 26./III. 1903.
— Gospodin uredniče! Šta da Vam pišem? Sa kakvim-li mislima da Vas zanimam? reciate, aha, sada čemo, da čujemo najnovije vesti sa Balkana. Evo pismo iz Srbije, sa vreloga tlaka na iztoku, blizu je Makedonije; iz Srbije se može razpoznati dim po dolini Vardara, čuje se grmljavina topova i prasak pušaka, čak petlovi se čuju, kada kukureču jelte? Daklem samo brzo! Šta ima? Šta nejma? U Makedoniji? Kako na bojnome polju? Bože sačuvaj! Nista Vam osobitog nemogu javiti. Vi tamo više što, šta čujete, razume se „izfabriciranog“ od nekog švabskog korespondenta, koji, sedeći pri punoj časi „friskog“ pilzenskog piva kod „Raponje“ u Nišu vidi u svojoj silnoj švabskoj fantaziji, kako lete čovečije glave i konjski repovi po Kosovom polju. Da! mnogo i mnogo se čita, naročito po raznim švabsko-čifutskim novinama, što niko i ne misli niti sanja, sem onih tupavih izveštaca, koji su međutim dobro plaćeni, a nista ne rade, sem da fabrikuju novosti: da „zjale prodavaju“ po belgrajskom kalimegdanu. Evo Vam jednu kraiku epizodu jednog novinarskog korespondenta, i to jednog uglednog francuskog lista. Bilo je pre neki dan, kad se je ovaj „dobar poznavalac balkanskih prilika“ prijavio jednome od naših ministara. Između ostalog govora upitaše ovaj „dobar poznavalac“ balkanskih prilika, gdi se nalazi kralj Milan sada? Ovaj mu odgovori: On je u Krusedolu! — Pa staceli on tamo sada, kad se po Balkanu vitlaju crni oblaci? upitaše korespondent; ta on je otišac, da se malo odmori, odgovori ministar ironično, — videći, kakvihli ima korespondenta. Eto Vam vernu sliku ovih modernih izveštaca, koji podigoše čitave fabrike za pronalaženje i sastavljenje novosti i dogadjaja na istoku.

Nu, ne mislite opet, da nije brez nista. Vreme je ozbiljno, i doista se nezna, šta nosi dan i štali noć?! Sprema se žurno, za sve

slučajeve, koji bi mogli nastupiti, i predigra u Makedoniji može postati od nedoglednih posledica, — ali za sada je još daleko od toga! U ostalom jedna država mora biti svakad spremna, i teško onoj zemlji, koja se sprema i priprema za rat u oči samog rata.

Srbaka poslovica kaže: „Ne goji se prase u oči božića“. Tako i sa pripremom. Daklem, sve ono, što se čuje i čita u pogledu priprema, to je trebalo još oдавno spremiti i popuniti. Istina, mi živimo u XX. veku, u veku čovečanstva i napredka, i sa nekim izvestnim pravom moglo bi se očekivati, da nam neće ova sprema biti potrebna, da će moći visprena diplomacija otkloniti oružanu silu; — ali su izgledi slabi. Interesi su suviše ukršteni. Sudbina Makedonije — Stare Srbije — neće se moći rešiti za zelenim stolom, već na bojnome polju. A kad će to, da nastane? Tajna je! može sagmeti uskoro u dolini Vardara, a može proći još po neka decenija godina. — Pitanje orientalsko zanima Evropu već skoro 200 godina, — a dali je baš sada nastupio čas rešenju, to niko nezna. Zagrmili pak jednom izpod Šara u Vardara, nije isključena mogućnost, da neće ova grmljavina odjeknuti u kome drugom kraju. Situacija je daklem ozbiljna, užurbanost izpod Avale, Vitoša i Durmitora sasvim opravdajuća, — ali ne u okviru onih fantazija i tendencija, koja se od korespondenta stranih novina po skupu cenu razprodavaju.

A kakoli Vi tamo?, da se i Vi ne spremate u goste nekome? onamo al di la di Mitrovica? Sumnjam!, ma da je težnja osnovana, ne samo do Mitrovice, već verovatno i dalje. Ako ta namera postoji i ako bi se ostvarila, onda je s slobodnom kraljevinom Srbijom svršeno. Srbiji je na Balkanu odzvonilo na vijke vijekova. Amin!

Nadajmo se, da se ovo ostvariti neće, pa ovo neće dozvoliti narod jedan, koji se vekovima bori za svoju samostalnost i nezavisnost; koji je vekovima zastičavao svojom čvrstom mišicom zapadnu Evropu od navale Azijata; koji je današnju Srbiju krvlju a ne dinastičnim naklonjenostima izborio; narod, koji je u svome 13. u 14. veku bio na vrhuncu državničkog uredjenja, u vremenu, kad neke današnje velike države nisu ni snivale o carskim krunama. Ne! i po stoputa neće niti sme to dozvoliti. Nekā se krv potokom lije, neka se vali Drine, Save i Lima krvlju zapenuse, — dalje ka Mitrovici se može samo preko mrtve Srbije.

To neka zapamte oni na bečkom „Ballplatzu“, koji su dozvolili, — da se mogu spremiti dvoglavi orlovi za „k. k. Tabaktrafike“ po Mitrovici, Vučitrnu, Sjenici itd.

Da! mora se priznati, da južno-slovenstvo pa i severno se može reći, preživljuje teške dane. Deo slovenstva, koji po svojoj veličini čini većinu u državi, nemože sebi po nikojoj ceni izboriti pripadajući mu položaj pored svojih ustavnih prava. A da štali bi bilo sa novo priklještenim srbskim narodom,

ako bi ga već sudbina izdala i pao u krilo nove osloboditeljke? Bosna i Hercegovina živi su svedoci, a u nekoliko neka nam priča i naš bratski slovenski narod.

Evo, daklem šta bi bilo: podigle bi se narodu: „Katoliška bralna društva“, „Katoliška štedionica“, „Katoliška konsumna društva“, „Katoliška čitaonica“, Katoliška dekleska društva“ itd. —; za čudo, kao dasu Sv. Križ, Kobariđ, Bovec, Cerčno negde usred nekog verskog labirinta u Carigradu — gdi je potrebno istaknuti „katoliško“ za razliku od evrejskog, mohamedanskog, protestantskog društva; — dalje, verovatno, nastalo bi se svima snagama, da se ustanovi „društvo sv. Mohora“, koje doista broji 80.000 članova, ali samo mrtvih članova, od kojih nejma ni narod na zemlji ni Bog na visinah koristi. Ovo društvo samo prikuplja članove i štampa molitvenike, ali ne vidi, kako se broj slovenskih tvrdinja u tužnome Gorotanu sve više smanjuje, i taman, kad napuni 100.000 članova, odzvonit će ono veliko zgodovinsko zvano u starome Velikovcu, u nekadašnjem slavnom Gorotanu, poslednji izdisaj Slovenstva na Koruzkoni; dalje koristi bi bile još i ove, da se odma drugog dana po aneksiji — svi: Brankovići, Matkovići, Jovanovići pretvore u Brancoviče, Matcoviče, Iovanoviče, kao što su se: Prinčiči, Simsići, Kautiči, Marusići, Mozetići pretvorili u Prinziže, Simsiche, Caucige, Marussiche i Mossettiche.

Budite daklem uvereni, da će biti za naš mili narod u Staroj Srbiji kud u kamo bolji, da ostane gdi je, ako se već ne može spojiti sa Majkom Srbijom, neželji, da ga tudjinac oslobodi, bar će se oslobiti „Katoliških sirarnic.“ O ironijo!

Jugosloven.

S Št. Viškogorske planote. — Sporočati Vam moram, gos. urednik, da letos imamo po nasi planoti jako veselo spomlad, prijazne in gorke dneve, kakor tudi zimo smo imeli tako lepo suho brez snega.

Ali ni to čudno: v naših gorah so nam razdelili lansko poletje občinsko zemljišče in to zimo smo skoro većina vsi trebili vsak svoj delež in kopali za njivo; to je nam jako prav prišlo. Zahvaliti se moramo pa tudi našim možem v županstvu in komisiji, cenilcem in gosp. asistentu Smrekarju, da je nam tako hitro in dobro dovršil naše zemljišče na Št. Viškigori. Vsak občan je zdaj zadovoljen in se veseli svojega deleža, le škoda, da že popred se ni nam dovršilo to delo. Imeli pa smo in še imamo dva v starošinstvu, ki sta iskala c. kr. zemljerca, da bi občinsko zemljišče razdelil brez občinskih stroškov. Debela glava! Slab razum! Občinarjem pa le škoda, čakati na to in nič užitka od zemljišča toliko let!

Zdaj pa se pričakujemo polhlevnega dežja, in potem začnemo seme v zemljo pokladati.

Občinarjem, kjer imajo še občinsko zemlje razdeliti, svetujemo, naj se obrnejo na gosp. Smrekarja, ki vam hitro in dobro dovrši delo. Vam ne bo potreba pričakovati Japanko, kdaj se pripenga od kod.

Domače in razne novice.

Osebnostna vest. — Sodni tajnik dr. Teodor Stegū pride v Gorico v jednaki službeni lastnosti namesto barona Falkeja, ki odide v Rovinj kot deželosodni svetnik.

Odlikovanje. — Cesar je podelil svetniku višje deželne sodnije v Trstu, Francu Em. conte Smechia, ki službuje v pravosodnem ministerstvu, naslov in značaj dvornega svetnika, oprostivši ga takse.

Umrl je na Dunaju g. Filip Abram, senatni predsednik pri c. kr. najvišji in kassacijski sodnji, predsednikov namestnik najvišjega dohodarstvenega urada in sodnije za patente, dvorni svetnik itd. itd. v starosti 68 let. Pozemske ostanke prepeljejo danes v Frohnleiten pri Gradcu, kjer jih polože pop. ob 4. uri k večnemu počitku v rodbinski grobnici. Pokojni Abram je naš rojak, Krasevec, brat g. dr. Abrama v Gorici; on je bil jeden tistih redkih Slovencev, ki so se dokopali do visokih služb. Leta 1892. je bil poklican v Schönbornovo ministerstvo, ali l. 1896. ga je bil grof Gleispach na pritisit Nemcev izrinil. Nō, prišel je vendarle v visoko službo, kakoršnih ni navadno za Slovence v Avstriji. Časten mu bodi spomin!

„Russkij kružok“ priredi 4. t. m. dvorani „Slovenske Čitalnice“ koncert s programom, ki smo ga že objavili. V vsopredu so izbrani komadi ruskih in slovenskih pesmi ter skladbe znanih skladateljev. Svojo soudeležbo je zagotovil gospod Janko Krsnik, znani tenorist „Glasbene Matice“ iz Ljubljane.

Ker ima mlado društvo pokriti v primeri k dohodkom jako velike mesečne stroške, pričakuje odbor mnogostevilne udeležbe. Po pripravah soditi, obeta biti koncert jako zanimiv; slišimo, da je tudi zanimanje za koncert veliko. Sedeže in vstopnice se bo prodajalo na večer koncerta pri blagajni.

Liguorijanski talmud. — „Primorski List“ je hudo zameril A. Gabrščku, da je krstil klerikalno moralo — liguorijanski talmud, in ga pozivlje, naj dokaže, kje je tako učil sv. Alfonz Liguori. Ako tega ne dokaže, bo imenoval Gabrščka menda z lažniki, obrekovalci itd. — „P. L.“ naj kar začne zmerjati, že dobi primeren odgovor. Kar se pa tiče „liguorijanskega talmuda“, moramo reči, da je Gabršček dobro krstil..... Kaj je — talmud, to je dobro znano farizejskim pismoukom tam okoli „P. L.“; isto je liguorijanska morala med katoliškimi narodi, da se mnogo huje! Zato je označilo „liguorijanski talmud“ jako primerno ime za kodeks klerikalne morale. Tako ga bomo odslej vedno imenovali!

(Dalje v prilogi.)

zdravje, — dasi so tu pa tam izražali bojazen, da ima bliže v večnost nego k telesnemu zdravju. Ponekje se je mudil radi prevelike slabosti po dva in po tri dni. Za to se je zdelo Matijcu lahko verjetno, da ga dotečejo.

Vsekakor pa se je zmotil v svojem računu, kajti zadržali sta jih razvodeneli reki Nera in Bzura. N. dospevši še k Lenčici, so bili prisiljeni cele štiri dneve ostati v prazni krčmi, iz katere je zbežal njen lastnik iz strahu pred povodnjico. Cesta, ki je držala od krčme v mesto, je bila res narejena po kladah in panjih, vendar pa je bila semtertje povsem vdrtā v močvirje. Matijčev oroženosec, Vit, ki je bil rojen v tej krajini, je čul res o neki poti skozi gozd, vsekakor pa se je bal peljati jih po tej poti, ker je verjel, da so imeli v končiskem močvirju nečisti duhovi svoje brloge. Najzlobnejši je bil strašni Borut, ki je zapeljal rad ljudi na nevarna mesta in jih potem rešil le za ceno njihove duše.

Krēma sama t. d. ni bila na dobrem glasu, in dasi so vozili popotniki v onih časih živež s seboj ter se niso bali gladu, vendar jih je navdajalo bivanje v takih prostorih z nemiro.

Po noči so čuli nekako praskanje po strehi, a časih je celo nekaj trkalo po oknih in durih. Jagjenka in Setjehovna, ki sta spali v čumnati tesno poleg velike sobe, sta čuli še v temi nekak odmev drobnih nog po stropu, da tudi po steni. Toda tega se nista preveč bali, ker sta bili doma privajeni na »skratelje«, katerim so morali dajati na Zihovo povelje sedaj pa sedaj hrane, in kateri po tedanjem splošnem mnenju niso bili zlobni, ako so jih pustili ljudje na miru. Toda neko noč se je razlegalo v bližnji goščavi grozno in nenavadno rjovenje in naslednjega dne so našli ogromno sled v blatu. Utegnil je to biti tur ali zuber,

toda Vit jih je zagotavljal, da je to Borut, kateri, dasi se pojavlja v človeški podobi, ima vendar namesto škorenj kopita. Obuvalo, v katerem se prikazuje med ljudmi, namreč vsled varčnosti sezuje v močvirju.

Ko je Matija slišal, da si je Boruta mogoče pridobiti z dobro pijačo, je premišljeval ves dan, ali bi ne bilo pregrešno, skleniti s tem hudim duhom prijateljstvo, ter se je glede tega šel posvetovati z Jagjenko.

»Obesil bi mu čez noč v volovskem mehuru vina ali medice na plot,« je dejal, »in ako bi po noči kdo izpil vino, pa bi vsaj vedeli, da nekdo kolovratī naokrog.«

»Samo, da bi s tem ne žalili nebeških močij,« odvrne deklica, »kajti sedaj potrebujemo božjega blagoslova, da moremo Zbišku pomagati.«

»Tega se tudi jaz bojim, toda mislim si, da medica še ni duša. Duše ne dam, toda kaj znači nebeškim močem jeden volovski mehur medice!«

Na to poniža svoj glas ter dodā:

»Navada je, da pogosti plemič plemiča, ko bi bil tudi največji potepuh, in ljudje pravijo, da je tudi on plemič.«

»Kdo?« vpraša Jagjenka.

»Nočem izreči nečistega imena.«

In ta večer je Matija zares obesil na plot velik volovski mehur, v kakoršnih so takrat navadno vozili s seboj pijačo, in v jutro se je pokazalo, da je bil mehur prazen do dna.

Čeh se je nasmejāl res nekako čudno, ko so se o tem pomenkovali, vendar nihče ni opazil tega, in Matija se je razveselil v svoji duši, ker je upal, da ne naletī na nikake ovire, ko bo primoran potovati čez močvirje.

Pred vsem drugim pa je bilo treba izvedeti, ali

se res nahaja kaka pot skozi gozd. To je bilo lahko mogoče, ker zemlja, pokrita s koreninami debel in grmičja, se v pomladi ni mogla razmočiti tako silno kakor na pošju. Vsekakor pa se je Vit, ki je bil iz tega kraja doma ter bi imel ta namen najbolje izvesti, jel že pri samem spominu na to križati in kričati: »Ako me tudi ubijete, gospod, vendar ne grem!« Zamān so mu pojasnovali, da po dnevu nečisti duhovi nimajo moči. Matija je hotel iti sam, končno pa je obveljal sklep, da pojde Glavač, ki je bil kaj pogumen mladenič in kateri se je rad pobahal s svojo drznostjo pred ljudmi, zlasti pred deklicami.

Odšel je že ob svitu in vsi so pričakovali, da se že o poldne vrne; ker ga pa ni bilo, so se jeli vsi vznemirjati. Zamān je družina tudi popoldne poslušala in gledala proti gozdu.

Vit je samo mahal z roko. »On se ne vrne,« je dejal, »ako pa se vrne, gorjē nam, ker pride spremenjen v volkodlaka z volčjo glavou.«

Ko so ljudje to slišali, so se vsi jako bali; celo Matija sam je bil zelo vznemirjen. Jagjenka se je vsaki hip obračala proti gozdu in delala križe, Anica Setjehovna pa je vsaki hip segla po svojem predpasniku, ker pa ni našla ničesar, s čemur bi si mogla zakriti oči, jih je zakrivala s prsti, katere je imela vse mokre od solz.

Vendar o mraku, ko se je solnce že nagibalo k zatonu, se je vrnil Čeh, in sicer ne sam, marveč z nekakim človeškim bitjem, katero je gnāl na vrvi privezano pred seboj. Vsi so ga z radostnimi klici pozdravili, pa tudi takoj umolknili, ko so zagledali ono spako, ki je bila majhna, kosmata, črna in vsa ogrnena z volčjimi kožami.

(Dalje pride.)

Dvoboj Pallich-Lenassi. — Drzavno pravnstvo je pričelo preiskavo proti gosp. Pallichu zaradi zločina napovedanega dvoboja v smislu § 158. k. z.

Nam se zdi, da g. Pallich lahko mirno spi radi te preiskave!

K duelovi aferi Pallich-Lenassi. — Knjigotržec Pallich je poslal poslancu Lenassiju dva domobrnska častnika, ki sta prinesla Pallichov poziv na dvoboj in se predstavila kot sekundanta. Poslanec Lenassi ju je jako kratko odslovil z izjavo, da ne smatra Pallicha sposobnim za vitezko častno zadostenje. Povedal je tudi, zakaj ga izreka nesposobnim, na kar sta častnika odšla, poslanec Lenassi pa se je odpeljal na Dunaj v državni zbor.

Kaj je bilo povod tej aferi? Časopisi, ki hočejo biti bolj avstrijski nego vse dunajske vlade, so poslali v „vnost novico, da je zalil Lenassi Pallicha v njegovem patriotičnem čustvu, češ, da ga je imenoval policijskim „špiclom“, ker je bil v družbi omanstirih kolesarjev, ki so predlanskim spremljali cesarjevo kočijo....

Tako pripovedovanje je skrajno tendenciozno, zavitarško, neresnično in se mora gabit vsakomur, ki ima se kaj čuta za možko čast. Evo resnico:

Knjigotržec Pallich je pravzaprav vipavski Palik ali Paljk, pa note biti Slovenec. V Gorici navadno velja za Italijana, ali tudi to ni; na visjih mestih ga imajo za Nemca, ali niti tega mu ni lahko dokazati, ker le prevečkrat igra Italijana. Govori pa vse tri jezike prav dobro. — Kaj je torej? On je bivši častnik, zdaj knjigotržec, vnet veteran, ki nosi rad na trg avstrijski patrioizem. V krogih c. kr. birokracije je jako dobro zapisan, posebno pa pri politički oblasti v Gorici in Trstu.

Pallich je imel tiskarno z omejeno koncesijo. V jeseni je prosil za neomejeno koncesijo. — Vsi goriski tiskarji brez razlike so se uprli tej nameri in podali samemu namestniku v roke protest. Dokazali so s statističnimi dati, da je Gorica v tem pogledu najslabša med mesti v Avstriji, ker je razmeroma največ tiskaren in najmanj dela; vrhu tega je še blizu Italije, ki dela naši obrti grozno konkurenco, kajti ondi delavci nimajo toliko lir na teden kolikor naši goldinarjev. Zato se veliko tiska v Italiji za našo deželo. Z dovolitvijo nove tiskarne se ta mizerija pa se povisa. — Tudi magistrat in posebno „Trgovska in obrtna zbornica“ sta se izrekla odločno proti podeljenju nove koncesije. „Trgov. in obrt. zbornica“ je svoj sklep obširno utemeljila in tako temeljito, da bi se namestništvo moralo ozirati na njen glas, — in to toliko bolj, ker je isto namestništvo leto poprej odklonilo podobno prošnjo drugega prosilca z razlogom, „da je v Gorici tiskaren že več nego dovolj.“

Toda namestništvo se ni oziralo na ves ta odpor, zmagal je laško-slovenski-nemski veteran Pallich ter — dobil neomejeno koncesijo,

ker se je zanj potegnila goriska policija z neresničnim opisovanjem goriskih tiskarskih razmer, o čemer bomo še govorili.

V zadnji seji „Trgovske in obrt. zbornice“ je interpeloval zastopnik Paternolli predsedništvo, ali hoče storiti primerne korake proti tako drastičnemu preziranju utemeljenega zborničnega sklepa. Naglasal je vse glavne momente, ki govoré proti Pallichovi koncesiji, ter končno povedal, da jo je dobil v kljub odporu vseh ostalih tiskarjev, magistrata in zbornice. Tiskarji niso dobili niti rešitve svojega protesta!

Zastopnik Lenassi se je na to oglašil ter povedal franco e netto, da Pallich je dobil koncesijo zaradi tega, ker je policijski „špicl“. — Te besede pa veljajo v obče, ne kažejo na kak poseben slučaj, celo ne pa na službo, katero je skazal Pallich ob cesarjevem dohodu v Gorico. Lenassi je le nekoliko neprevidno izrazil splošno prepričanje, ki vlada v Gorici o tistem dobrem imenu, katero si je Pallich zaslužil pri politički oblasti ali policiji, kar je v Gorici eno in isto. — Pallich je dobil tudi plačilo za svoje dobro ime v obliki — koncesije. Čujemo, da bo o tej policijski nagradi še govora na — Dunaju. Poslanec Lenassi naj ta dvoboj izbojuje tam na način, da dokaze ono, kar je zatrdil v trgovinski zbornici, ter si prepové, da se... podobne „zasluge“ plačujejo s podeljevanjem koncesij v škodo obrti in drugim obrtnikom.

Tržaški namestnik grof Goëss je šel s svojo soprogo v Rim ter bil sprejet od papeža dne 2. t. m. v posebni avdijenci.

Zabavni vlak ob nedeljah in praznikih iz Trsta v Krmin in nazaj. — Od jutrišnjega dne, 5. aprila, dalje do 2. novembra t. l. bo vozil vsako nedeljo in praznik iz Trsta v Krmin in nazaj zabavni vlak z vozovi II. in III. razreda po jako znižanih cenah, in sicer bo odhajal iz Trsta ob 2.45 pop.; prihajal bo v Gorico ob 4.41, v Krmin pa ob 5.21. Iz Krmina bo odhajal ob 9.05 zvečer, dospeval v Gorico ob 9.41, v Trst pa ob 11.34. Ako se pokaže potreba, bo odhajal iz Tržača do Trsta zvečer še poseben vlak, in sicer ob 9.50 ter bo v Trstu ob 10.48. Vlak stane iz Trsta do Krmina tje in nazaj 4 K 60 v drugem in 3 K v tretjem razredu; do Gorice v drugem 3 K 90, v tretjem 2 K 50. Za otroke se ne daje nikakih posebnih znižanih cen; s seboj v tak vlak se more vzeti le svojo neobhodno prtljago, druge ne; karte veljajo le za tisti dan in le za tak vlak, po drugem se ne more peljati niti z doplačilom.

„Na demokratičnem stališču.“ — Ustavni odsek v parlamentu je imel 1. t. m. sejo. Sklenil je odpravo § 14., ali le s 13 glasovi proti 12. Med tistimi, ki so glasovali v odseku proti odpravi, je bil tudi odposlanec „lepega“ kluba, dr. Ivčević. S § 14. se, kakor zano, more vladati absolutično, dokler obstoji ta §, nima ustava pravega po-

mena. — „Lepi“ klub je izdal pred kratkim svoj program, v katerem je povdarjal svoje demokratično stališče ter zagotavljal svet, da ta „lepi“ klub se bo brigal za to, da naj imajo narodi kar največjo moč. Ali vse to je le frazerstvo brez konca in kraja. Po eni strani farbajo ljudi z demokracijo, po drugi pa delajo prav proti vsakemu demokratičnemu pojmu ter proti moči narodov. Odposlanec „lepega“ kluba je v odseku to dokazal. Tako je v Šusteršičevem klubu! Saj smo rekli, da ne vedo, kaj delajo. Potem urnevno, da so brez veljave in brez vpliva!

Sedaj so se spravili nad čepovanske studence. — V zadnjem času zanimajo gospodo v laškem taboru, katera je imela že zdavnaj poskrbeti mestu pitno vodo, čepovanski studenci, iz katerih bi izpeljali vodovod v mesto. Lastniki mesta, kjer so ti studenci, so rekli, da ga ne prodajo ter bi se udali le v slučaju ekspropriacije s silo. Na magistratu pa sedaj nimajo nujnejšega opravila z vodovodnim vprašanjem nego da studirajo potrebne načrte, kako bi se izvedla ta nasilna ekepropiacija. Ako se izjalovi, bodo krivi Slovenci, da nima mesto vode, in ker se bo vsa reč gotovo vlekla še kdo vé koliko časa, bodo krivi bržčas tudi Slovenci, resnični krivci pa se sprehajajo komodno po Gorici ter se vozijo pridno na komisije, ki nesejo. Ali res ne bo še kmalu konca tej igri? Meščanstvo stoe, ker ni vode, gospodje na magistratu pa brijejo norce z meščanstvom in nimajo sedaj drugega posla nego Čepovance sekirati! Kam smo pršli v Gorici?

Torej vendar! — V sredo je govoril pri neki obravnavi v Trstu državni pravdnik prvokrat v slovenskem jeziku, in se je tako omogočila popolna slovenska razprava. Govoril je dobro slovensko. Torej vendar! Nadejamo se, da to ni izjema, marveč da se bo to godilo odslej vedno pri obravnava s Slovenci; saj je to tudi nemalo v interesu justice same! Lahki seveda bodo nekaj časa kričali, ali v odgovor naj se jim da to, da se uvede v Trstu tudi slovenska porotna klop, katera je nujno potrebna, kar je pokazal Škrkov slučaj. — Saj mi nočemo drugega nego — pravico! To pa zahtevamo povsodi.

Razdeljevanje žita v Furlaniji. — Pretekli teden so razdeljevali žito v Furlaniji po onih občinah, ki so bile tako hudo poskodovane po toči. Iz Moše se o tem brtko pritožujejo trdeč, da pravim revežem, ki so bili najbolj prizadeti, so razdelili jako malo, manj kakor hektoliter in nikdo ni dobil čez dva, docim so dali drugim, ki so manj trpeli, po 4 do 7 hektolitrov. Radi tega je bilo v nedeljo v Moši jako živo. Ljudje so protestirali proti takemu razdeljevanju, kričali so in preklinjali, in ko je prišel okrajni glavar iz Gradišča med nje, so tudi njemu povedali svoje mnenje. Ker se ni vse razdeljeno, se bo baje odslej pravičneje postopalo!

Kaj pravi k temu g. prošt Faidutti? On se je toliko potegoval za to, da se ima Furlanom razdeliti žito na „katoliški“ podlagi in politična oblast mu je šla na roke. Sedaj pa imajo „katoliško“ podlago, katero Furlani preklinjajo, čeprav jih je osrečil z njo sam gospod katoliški prošt!

Morsko kopališče v Gradežu. — Odbor tega kopališča naznanja, da se sprejme tudi letos, kakor vsako leto, v kopeli v Gradežu 50 revnih škrofuloznih otrok iz Gorice in z dežele; otroci morajo imeti v redu stavljenе kože ter ne smejo biti stari pod 6 letom in ne nad 12. Starši in varuhi, ki imajo take otroke, se s tem opozarjajo, da je čas za vložitve prošelj do 15. maja t. l. Prošnje je nasloviti na odbor kopališča v Gradežu ter jih predložiti v Gorici na magistratu, na deželi pa pri pristojnih okrajnih glavarstvih. Priložiti je zdravniško spricevalo, spricevalo o cepljenju koz, uboštvo ter o rojstvu. Po preteku tega roka se ne bo več oziralo na event. še predložene prošnje.

V tukajšnje napore so pripeljali tatu Ant. Giulija in tatico Elizvo Ropretigovo, ki sta kradla pred časom v Krminski cerkvi. Na sumu sta, da sta kradla na več krajih tudi okoli Vidma v Italiji. Zato se vršijo tozadevne poizvedbe.

Semenj v Renčah. — Namestništvo naznanja, da je dovolilo občini Renče prenos semnja, ki je bil doslej 6. septembra, na prvi ponedeljek istega meseca.

Izjava. — Po sklepu obč. zbora ajdovske podružnice učitelj. društva za goriski okraj v Sv. Križu dne 5. febr. t. l. je sklenil podpisani odbor v seji dne 26. febr. t. l. sledečo izjavo:

Doznalo se je, da na zaupnem shodu zupanov in podzupanov pri Rebku dne 2. febr. t. l. se je bil vsedel lokavski zupan g. Joza Vidmar na sodni stol, s kateroga je izustil o učiteljstvu sodbo, kakoršna je mogoča priti le iz otabne Vidmarjeve glave.

Učiteljstvo, katero deluje pod strogim okrajnim in deželnim sol. nadzorstvom; učiteljstvo, katero je moralo prestati stroge izpite, to učiteljstvo je po plitvi sodbi lokavskega zupana, kateri ni dovršil niti ljud. šole ne, nevesče in ne dosega z... njih uspehov; učiteljstvo, katero zahteva jemu stanu primerno plačilo, katero mu gre po držav. sol. postavi z dne 14. maja 1869. in po zakonih pravice, pošilja lokavski zupan iz rojstne dežele.

Take in jednake pavsalne obdolžitve nevesčega in za sodbo nesposobnega lokavskega zupana g. Jozu Vidmarja zavračamo s Presernovim izrekom: „Le čevlje sodi naj kopitar.“ Odbor ajdovske podružnice učitelj. društva za goriski okraj.

Bolnišnica usmiljenih bratov v Graciu. — Ta bolnišnica nam je poslala izkaz o svojem poslovanju v minulem letu. Iz istega posnemamo: Leta 1902 je bilo spre-

Zapiski mladega potnika.

Plaše B. V.

(Dalje.)

Zgovoren starček s kapo na glavi, rozljajoč s svojimi ključi, me je peljal k izlivu rimskih kloak. Praktični pomen te stavbe iz dobe kraljev je prav karakterističen za vso smer rimskega značaja; najprej so sezidali kloake in vodovode, potem templje in slednjič še le palače. Nekoliko zidov iz rdeče opeke in oboki iz travertina, to je vse, kar se vidi. Neka smrdeča luža, okoli ktere so usnjarije, pa priča, da Italijani nimajo onega smisla za čistost in higijeno, kakoršnega so imeli stari Rimljani. Dospel sem v bližino Kapitola. Za železno ograjo z napisom S. P. Q. R. se vidi neko rdečkasto steno in votlino, pred katero ležijo odlomki stebrov. To je Tarpejska skala, čez katero so metali Rimljani politične zločince. Nad skalo so mične hišice z balkoni in zelenimi vrtili, kateri visijo tako nekako v zraku in v katerih se zlatijo na drevesih naranče in limone.

Strehe so vodoravne. Poleg skale se pa dviga druga visoka hiša z zelenimi dolgimi okni in zelena vrata vodijo na ozek balkon. Tarpeja, zaljubljena v rimskega vojščaka, je obljubila, da pokaže Sabinom pot na Kapitol. V ponočni uri jih je peljala na grad. Sabinu so jo pa, vrgši svoje ščite nanjo, zadržali. Tarpejinega očeta so Rimljani prvega vrgli navzdol preko stene. Mnogo mož, kateri take usode gotovo niso zaslužili, se je valjalo tu spodaj v svoji krvi. Marsikateri pameten in plemenit zakonodajalec je bil med njimi.

Na kupoli sv. Petra.

Na starih bakrorezih je trg sv. Petra ves drugačen nego je dandanes. Kolonada Berninija oklepa sicer to veličastno elipso, baročni svetniki in svetnice raztezajo roke na vse mogočne načine proti nebu ter kazijo dorsko stolpovje, to mojstersko delo Berninijevo, ali izginilo je vse drugo,

kar bi spominjalo na oni čas, ko se je dovršila bazilika s trgov, to najmogočnejše pomnilo papeštva. Lep snažen tlak tedaj ni pokrival te površine, kupi blata so se šopirili tu in tam okoli obeliska in vodometov, lačni psi so se potepali okrog in vohnjali po odpadkih, menihi in berači s culo na rami, dolgo palico v roki in klobukom z zavihanim robom, so se žurili tja do stopnic, kjer so se solnčili, polegaje po kamenitih ploščah v družbi kmetov iz okolice in mestnih postopačev, dokler ni bilo treba zopet napolniti malhe. Tesne dvokolesne sedije, katerih kočijaž je sedel na konju, so peljale v Vatikan kakega ptujca, ki se ne more načuditi, prišedši s severa, tega novega sveta, ki ga obdaja. Pristne pestro namazane kampanjske gare z ednim konjem, ki so vozile po trgu, so pa bile še manj udobno prometno sredstvo nego sedija. Dvorjani s trikotnim klobukom s peresnim oblogom v dolgi, modri suknji z zavihanimi, rdečimi rokavi in čipkastimi manšetami, dolgim raznovrstno okrašenim jopičem, segajočim do kolen, z dolgim belim ovratnikom, z napudrano lasuljo in ličnim mečem ob strani so spoštljivo pozdravljali z globokimi pokloni bližajoči se voz kakega kardinala. Ti vozovi niso bili tako priprosti in brez vsakega lišpa kakor one kardinalske kočije, ki se dandanes vidijo po rimskih ulicah in ki se razlikujejo od navadnih kočij po grbu in dveh vrancih, ki sta vprežena pred temi diskretno in skrivnostno zakritimi kupeji. Ob onem času so se kazali cerkveni dostojanstveniki vsemu svetu. Težka kočija, vsa okrašena s pozlačenima kolesama pod visokim kozlom in dvema velikima zadnjima, sredi katerih so stali štirje slugi, je počivala na močnih jermenih, vsled česa se je vedno nekako gugal; velika okna iz brušenega stekla spredaj in ob strani niso zaslanjala ljudstvu pogleda v voz, ampak vsak je moral videti srečnega lastnika rdečega kardinalskega klobuka. Voz se je peljal vedno v koraku, raznovrstne osebe, prosilci in dvorjani so stopali bližje k vozu in se globoko odkrivali.

Vzpeneti se na kupolo sv. Petra, sem se namenil nekoga jasnega jutra. Tja gori se mora vsak potruditi, kateri si hoče pridobiti pojem o ogromnih dimenzijah cele stavbe. Začetkom je pot na kupolo precej lagoden, tlakan je z rdečo opeko. Brez velikih težav bi bilo mogoče na konju jahati do vrha. Na steni so mramorne plošče, ktere naznanjajo, da je hodila po tej poti kaka kronana glava. Z veliko natančnostjo so naštetih naslovi raznih nemških knežičev in drugih potentatov. Zljubilo se mi ni iti v pisarno po permesso, katerega bi moral pravzaprav imeti, laskavo sem nagovoril slugo pri vratih, kateri me je pustil navzgor, pričakuje seveda kake napitnine. Hoja po tlaku iz rdeče opeke postaja sčasoma ednolična, vedno višje in višje sem se vzpenjal, dokler nisem stopil na prosto na neko ploščad, ki je podobna kaki kazametovani trdnjavi. Zidovje se razprostira kakor daleč sega oko, razne priprave omogočujejo, da se deževnica oteka. Poslopja z omreženimi okni, podobna ječam, nas presenetijo tu na stehi cerkve. Z balustrade, katera mi sega do glave, uživam diven razgled na mesto. Kipi apostolov se nam zdijo mali, ako stojimo na trgu; menili bi, da niso niti naravne velikosti, šele tu se pa prepričamo, da so pravi orjaki. Veter se hudo zaganja v kipe, radi tega jih je treba dostikrat popravljati; železne sponse so vidne na mnogih krajih. V ozadju pa mikajo potnika očarujoči harmonični obrisi kupole in ga vabijo, naj nadaljuje svojo pot do vrha. Stopnice postajajo vedno bolj strme. Otvorim neka stranska vrata in evo, strašen prepad pred menoj. Baročni stebri oltarja konfesije se nam dozdevajo silno šibki in nizke s te višave. Črne pike okoli oltarja se gibljejo na levo in desno, to so skupine ljudi, ki hodijo po cerkvi.

Mogočno veličastno, to so edine besede, ki se izvirajo potniku iz prsi. Le Rim more nuditi takih prizorov. Še dolga pot nas čaka, ako se hočemo vzpeti v laterno. Stopnica se vrsti za stopnico v zidovju kupole; hodnik je ozek

jetih bolnikov 1229, iz l. 1901. jih je ostalo 97; od teh je ozdravelo 859, poboljšalo se je zdravje 185 in 59 jih je odšlo neozdravljenih. Umrlo je 121 bolnikov, 102 pa sta ostala za l. 1903. Umrlijivost v odstotku je 9.1%; ako se odšteje jetiko in starostno slabost, se zniža odstotek na 4.36%. Na psihiatričnem oddelku je ostalo iz leta 1901. 114 bolnikov; sprejetih je bilo lani na novo 36; od teh jih je ozdravelo 9, 2 so oddali v drug zavod, 3 se je zdravje zboljšalo; umrlo jih je 24 in za leto 1903. jih je ostalo 112. Medicinski in psihiatrični oddelek vodi primarij dr. Fratik, kirurški in dermatološki pa dr. Weinlechner. Predstojnik zavoda je prior Salezij Hellinger. Dvorni svetnik dr. Weinlechner je daroval konventu svoto 4000 K, podpira ga tudi dež. odbor.

Poročilo nam je bilo poslano letos v nemškem jeziku. Ali ni izdal zavod tudi slovenskih izvestij? Zakaj ne, ko jih je pa že izdajal v prav lepi slovenščini, in pa saj se zdravi v zavodu največ Slovencev in umevno dobiva zavod največ denarja iz slovenskih rok! Ali je novi prior zavrgel slovensko izvestje? Pričakujemo, da se to prihodnje leto popravi. Bolnišnica usmiljenih bratov pač nima povoda, prezirati slovenščino!

Zavarovalno društvo za govejo živino v Št. Petru. — Iz Št. Petra smo dobili na našo notico pod takim zaglavjem v odgovor to-le:

1. Ni res, da je bilo društvo ustanovljeno pod klerikalno bandero, res pa je, da so se vedno v društvu klerikalci in naprednjaki. 2. Ni res, da se je pobiralo en čas prispevke za nesreče po klerikalni tankovestni podlagi, ker ravno toliko je moral prispevati ud, ki je imel zavarovano kako staro malovredno bušino, kakor oni, ki je zavaroval lepega velikega in dragega vola; res pa je, da je vsaki ud v nesreči plačeval toliko odstotkov vrednosti zavarovane živali, kolikor je bilo potrebno za plačati zgubo. 3. Ni res, da so nekateri udje zahtevali pri občnem zboru v l. 1900. predruženje pravil; res pa je, da so to zahtevali pri občnem zboru l. 1902., in da se je pri istem občnem zboru njih zahtevi ugodilo. 4. Res je, da je neki osebi pretečeno leto poginila krava; ni pa res, da klerikalci niso hoteli dotične osebe spoznati za uda, ker znabiti se jim je kedaj pregressila, in sicer pri volitvah. Res je tudi, da dotična oseba ni vplačala zavarovalnine, in zatoraj ni imela nobene pravice od društva kaj zahtevati. V Št. Petru, dne 31./3. 1903. Fr. Černic, podpredsednik zavarovalnega društva za govejo živino.

Kakor se vidi, „popravlja“ to društvo v glavnem le malenkosti; brani se celo klerikalne bandere. Ali je prišla tako na slab glas? Ljubše bi nam bilo, da je popravilo društvo še druge reči v naši notici navedene, posebno bi bilo nas veselilo, ako bi bilo moglo reči, da je društvo vendar toliko pametno, da ne plačuje maš v odvrnitev boleznim med živino! Tako pa ta „popravek“ le potrjuje to, kar

smo hoteli reči, da je namreč pri tem društvu tudi tako, kakor pri raznih drugih „katoliških“ društvih! In kaka so taka društva, to pa vemo vsi predobro!

Oger, ki poje po Gorici. — Po tekalistu G. V. je sel te dni neki Oger ter prepeval in kričal na ves glas, da so ljudje mislili, da se je „zmotil“. Končno se je zdelo le preveč tega kriča bližnjemu mestnemu redarju, ki je prijel Ogra ter ga odvedel v zapore. Ta ogerski „pevec“ se imenuje Jánoš Wecha.

Na Vrhpolji pri Vipavi bodo letos zidali novo dvorazredno solo. Dela zgradbe se oddajo potom javne dražbe na cvetno nedeljo popoldne ob 3. uri.

Denar je izgubila Katarina Lenardič iz Kojškega, in sicer 14 K. Naznanila je to policiji.

Odprti lekarni. — Jutri popoldne bosta odprti v Gorici lekarni: Pontoni-Kürner.

Velik požar. — V noči od 1. na 2. t. m. je gorelo v veliki delavnici mizarja Gnota v Krminu. Magazini se popolnoma pogoreli. Škode je okoli 70.000 K, ali je krita z zavarovanjem. Ta delavnica stoji sredi Krmina, ali požar je vse uničil, ker slavni Krmin nima nikakega ognjegasnega društva. V Krminu so na krmilu reakcionarni življi, prijatelji „katolikov“ v ulici Vetturini, ki se pač pečajo z marsikako drugo rečjo, ali ustanovitev takega tako potrebnega društva, kakor bi bilo ognjegasno, jim ne pride na misel. Bržčas zaupajo preveč sv. Florijanu!

Ispred sodnije. — Pred sodniki je stal l. 1876. v Zakrižu na Cerkljansken rojeni Andrej Klavžar, obtožen težke telesne poškodbe. Prišel je bil v prepis s svojim očetom radi prodanih drv ter ga raniš s stolicco na roki. Dobil je za to 14 dnij ječe z jednim postom.

40.000 kron znasa glavni dobitek srečk za gorka zatočišča. P. n. g. čitatelje opozarjamo, da bode srečkanje nepreklicno 23. aprila 1903. in se sleherni dobitki izplačajo v gotovini z 10% odbitkom.

Rogaski vzbuja tek „Tempel-vrelec“ pospešuje prebavljanje in vravnava spreminjanje snovi.

Svetovno znano je, da dajo Mauthnerjeva napojena semena pese za pičo največji pridelek. Ravno tako izvrstna kakor tudi nedosežna so Mauthnerjeva zelenadna in cvetlična semena.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — Min. predsednik je odgovoril na interpelacijo Šustersičevo radi sklicanja delegacij, češ, da bodo sklicane na jesen, ker ima parlament reševati važne predloge, radi katerih ne kaže pretrgati za-

sedanje. Na interpelacijo Ellenbognovo glede febr. dogodkov v Trstu lani je rekel, da je vlada poskrbela za nekatere preostale po ubitih; gledalo se je v vseh slučajih na to, ali so se ranjeni in ubiti udeleževali izgrediv in ali jim je res nastala gospodarska beda vsled poškodbe ali smrti.

Po končanem razgovoru o protiduelni zvezi so šli poslanci na velikonočne počitnice. Prih. seja bo 21. t. m.

Deželni predsednikom na Koroskem bo imenovan namestništveni svetnik v Lincu Robert baron Hein, brat kranjskega dež. predsednika. Ta nemški baron je bil v Brnu, kjer je služboval, jako hud nasprotnik Čehov. Gotovo tudi na Koroskem ne bo ljubil Slovencev!

Posojilnica sv. Vavilava v Pragi, katero je katoliški prelat Drozd tako korenito okradel, da se danes, čez mesece saniranja ni obvarovana konkurza, je poslala posebno deputacijo na Dunaj k papeževemu nunciju Talianiju prosit, naj vendar Rim kaj odrine, da ne bo treba napovedati bankerota in oškodovati ljudi za milijone in milijone. Rim ima pač neizmerne bogastva, ali kdor misli, da bo Rim kdaj kaj dal, živi v krvavi zmoti. Nuncij Talijani je omenjeni deputaciji brez ovinkov povedal, da od večstokratnega milijonarja Leona XIII in sploh od katoliške cerkve niti vinarja ne dobi za svetovaclavsko posojilnico. Rim ima samo grablje! A, ko bi bilo s kakim zegnomo ali s kakim odpustkom pomagano, potem bi Rim rad storil vse, ali izpod palca mu ne gre nič, kadar je duhovščina kriva grozne nesreče, kakor v praškem slučaju. Za izgled, kake posledice ima že sedaj Drozdovanje čeških klerikalcev pri svetovaclavski posojilnici, naj navedemo naslednji slučaj: Neki obrtnik v Pragi je naložil vse svoje prihranke v znesku 3500 K pri svetovaclavski posojilnici. Ker so mu duhovniki vedno peli, kako izvrsten zavod je ta svetovaclavska posojilnica in koliko nese dobička svojim članom, je mož tudi vzel nekaj deležev. Revež seveda ni vedel, da je s temi deleži prevzel tudi jamstvo za svetovaclavsko posojilnico. Ko pa je prišlo na dan, kako so prelat Drozd in njegovi pajdasi to posojilnico okradli, je bil mož ravno hudo bolan. Strah, da utegne kaj izgubiti, je tako vplival nanj, da je umrl. Njegova hči je sedaj vzela vložno knjizico in šla v svetovaclavsko posojilnico po denar. Tam pa so ji rekli: Vaš oče je naložil 3500 K; ker smo bili okradeni, bi Vam izplačali polovico tega denarja, da Vaš oče ni imel več deležev. Ker pa je imel te deleže in torej jamci za izgubo, ne dobite ničesar, marveč morate še vi plačati posojilnici 500 K. Ubogo dekle je vsled tega žalostnega razodetja nevarno zbolelo. To je blagoslov klerikalne organizacije, tako bo tudi pri nas, ko se začno podirati klerikalne zadruge.

Dohodki bogatih držav. — Angleška je imela v letu, ki se je zaključilo z 31. marcem, 161.199.780 funtov dohodkov, proti

152.601.637 v pretečenem letu. — Državni dohodki Zedinjenih držav v Ameriki znašajo za mesec marc 45.435.434 dolarjev.

Iz Sofije poročajo, da je bil železniški most pri postaji Mustafa, kakih 33 km od Dinopolja, razstreljen. Orientni ekspresni vlak je utekel le slučajno strašni usodi. Ko se je vršila na vlaku carinska revizija na postaji, se je zgodila eksplozija; ako bi bil vlak malo poprej odšel, bi bil žrtev eksplozije. Vladne kroge v Carigradu je spravil ta dogodek v velik strah. Sodijo, da so to povzročili bolgarski revolucionarni odbori.

200.000 K dolgov je napravil enoletni prostovoljec Robert Blaschitz iz Ptuj, službujoč pri dragonskem polku na Dunaju ter zbežal s svojo ljubico.

Boj zoper brambno predlogo na Ogrskem. — V seji finančnega odseka je izjavila opozicija, da boj ni naperjen proti Szellu, temuč proti onim višjim silam, ki niso nikoli prenehale bojevati se zoper Ogrsko. Ako je vladi ustava draga, naj odtegne brambno predlogo.

Jezuitski učenci. — V jezuitskem zavodu v Tridentu je neki učenec svojega sodruga, Guzarja iz Gradca, z golo pestjo ubil.

Revolucija v Stari Srbiji. — Došla so uradna sporočila, ki naznanjajo, da je v Stari Srbiji nastala revolucija in sicer revolutirajo Albanci. Ustasi Albanci so odpeljali 12 vjetih turskih orožnikov v Pristino in dne 30. marca naskočili Mitrovico. Albancev je bilo okoli 7000, turskega vojaštva pa samo 1200 mož. Albanci so mesto bombardirali. Tursko vojaštvo je s 4 topovi zapustilo mesto in se zapletlo v boj z Albanci. Vnela se je prava bitka, ki je trajala skoro štiri ure. Albanci so bili primorani se umakniti. Na bojišču so zapustili 12 mrtvih in 8 ranjenih; večino ranjenih so odpeljali seboj, nekaj jih je bilo vjetih. Samo energičnemu nastopu ruskega konzula se je zahvaliti, da se je turska rosadka uprla Albancem. V začetku so vojaki mesto prepustili Albancem, ki bi bili gotovo vse prebivalstvo poklali. V mestu vlada velika panika.

„Fremdenblatt“ javlja, da je bil ruski konzul v Mitrovici težko ranjen. Ko si je po odbitem naskoku Albancev na Mitrovico ogledal bojišče, je neki Albancem nanj zavrtno ustrelil. Zadel ga je v hrbet. Kroglja je prišla pri srh ven, a ker ni zadet noben nežen organ, so zdravniki mnenja, da konzul ni v nevarnosti. Ker se vse sovraštvo Albancev koncentriralo zlasti na ruskega konzula, vlada strah, da poskusijo Albanci kar mogoče, da konzula umore in razdenejo konzulat. V bitki za Mitrovico so Albanci izgubili 120 mož.

Vezena bluze appenzellova vez! primerna! gl. 2-75 do približno gl. 50.— Franko in carine prosto na dom. Cenik s podobami z obratno pošto. **Tovarna svile Henneberg v Carlu.**

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčkih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjizico o teh boleznih. Dobiva se zastoj in franko v Schwann-Apoteke, Frankfurt a. M.

in konkavno zbočen. Michelangelo je pogrešal vseh onih pripomočkov, katere omogočajo modernim arhitektom natančno izračunati, kako je treba staviti kupolo, da ni niti premasivna, niti prešibka. Radi tega je sezidal Michelangelo kupolo masivnejše, nego bi morala biti. Ni prav točno, ako rečemo, da jo je on stavil; ni mu bilo uscjeno, da bi bil videl dovršeno to svetovno čudo, ali vsi črteži so njegovi, in nikdo ne more oporekati, da je kupola njegovo delo, kakor kapela sikstinska. Vedno ožje in ožje postajajo stopnice.

Po dolgi hoji sem prispel do vrha. Ves Rim leži pod našimi nogami, n pši je pa pogled na trg sv. Petra, sredi katerega se dviga egiptski obelisk s križem. Ogromni prostorni trg je s te višine podoben velikemu krožniku, po katerem lezejo mravlje. Večno mesto s svojimi kupolami se čisto izgublja v sivo-plavkasti megli in v nedoločnih konturah se vidijo gore, ki obrobiljajo horizont, dasi je dan veder in bister, da ne more biti bolj. Vatikan s svojimi pustimi dolgimi, velika zelena dvorišča tvorečimi palačami, se razprostira na levi. Iz ptičje perspektive motrim sedaj lahko to veliko papeževo mesto s svojimi velikanskimi poslopji, dolgimi ednoličnimi pročelji in zapuščenimi samotnimi dvorišči. Onstran Vatikana je pa novi Rim s svojimi rdečkastimi in žoltimi najemninskimi kasarnami z nizkimi nadstropji, dolgimi vrstami oken in skoro vodoravnimi, s kositrom kritimi strehami. Pravokotno se križajo te dolge ravne ulice, ki so krščene z visokodonečimi klastičnimi imeni. Na skrajnem koncu so pa dolge vojašnice, za katerimi se širijo travniki, primerni za vojaške vaje. Primeroma prav malo razsežni so se mi dozdevali te visočine papeževi vrti. Lep je oni nasad v ospredju, res graciozne so te gredice; pozneje sem zvedel, da je ta vrt iz dobe rinascimenta. Ob zidovju, katero obdaja takozvano città Leonina, je papeževa vila, slična kaki vinogradni hiši. V bližini se pa vidi nekoliko klavernih koč z lesenimi hodniki, na katerih visi perlo.

Papeževi vinogradi so nasajeni lepo v vrstah, polagoma se dvigajoči holmi so prav primerni za vinorejo. Opazil sem tudi kolarne z novimi vinogradnimi koli in veliko gnojšče, kakoršno bi bilo v čast vsakemu racionalnemu gospodarstvu. Blizu vrtov je tudi nekoliko nizkih in skromnih tovarniških dimnikov, najbrž so tam opekarne, ker je zemlja rdečkasta. Velika češka družba je prišla gor in nekoliko časa se je na vrhu cerkve sv. Petra govorilo izključno le češko. Potem sem splezal po kamenitih močno se vijugajočih stopnicah do počivališča, kjer čakajo podjetni telovadci in še podjetnejše dame, da jih spusti stražnik po železni navpični lestvici v laterno, kjer je silno vroče, ali kjer se ničesar ne vidi, da sem se res kesal, da sem zlezel čisto do vrha sv. Petra.

Kupola Michelangela presega po svoji grandioznosti, krasnih, predivnih obrisih in svoji smeli lepoti vse stavbe, ktere je ustvaril človeški duh. Ves stari vek ni ustvaril veličastnejšega dela. Najsmelejša želja Michelangela se je uresničila. Njegov duh živi v tej stavbi, katero je on zasnoval. Titansko delo je bila ta kupola, ali delo povsem primerno titanu, kakoršen je bil on. Preostaja še, da si ogledamo njegovega Mojzesa, v katerem je kakor v kupoli izražena nadčloveška sila velikega Firencana.

Michelangelov Mojzes.

Slikovit je dohod na trg S. Pietro in vincoli, kjer kraljuje v temni dolbini skromne cerkvice Michelangelov Mojzes. Po starinskih stopnicah se pride do »vigne«, to je nekdanje vinogradne hiše matere Cesara in Lukrecije Borže s čudnim balkonom in vrsto štiri voglatih malih oken od tal do strehe, da je stavba podobna kakemu stolpu. Visoko temno in vlažno prehodišče vodi naravnost na precej trezen trg.

Kedar stopimo pred Mojzesa, čutimo, da ga je izklesal titan, ki si je v svesti, da ima v sebi dušo in duševno moč kakega Mojzesa. Osupnjeni smo, ali soha nas ni očarala

na prvi pogled kakor freski v staneh. Treba se je pa le muditi nekoliko časa pred njo, in uverjeni bodemo, da nikaka skulptura moderne dobe ne more tekrovati s tem očakom. Nepopisna jeza prešinja prvega državnika in zakonodajca. Pred njim in okoli njega si je treba misliti razjarjeno in nezadovoljno ljudstvo, ki noče več ubogati njegovih zakonov, ki se je uprlo, prenašati težave in nadloge v puščavi, ki hoče tja v obljubljeno deželo, ki se cedi mleka in medu, ki ne more razumeti, da je potreba vsakemu velikemu narodu stroge samovzgoje v nadlogah in trpljenju. Grozeče pesti kričavih demagogov, omahljivost mrmrajočih pristašev, stok in jok žen, ki želijo, da bi bili njih otroci, ktere kažejo postavodajalcu, srečni, ga obdaja. On je navidezno hladen, z vso silo hoče utajiti vsak afekt vpričo tega strašnega izbruha ljudske nevolje, ali v notranjščini njegovi besni največji srd proti tem nizkim dušam, ki ga ne razumejo, katerim je tuj poslednji namen njegovih činov in sklepov, ki ne morejo čakati na dan, ko bodo nehale vse nadloge. Koliko divjega preziranja in zaničevanja teh nizko mislečih ljudi je čitati v njegovih potezah. Z roko je oprt na pločči, na katerih so vklesane postave, dase z božjo pomočjo svojemu narodu. Le ako bodo Židje izpolnjevali te zakone, ostanejo izvoljeni narod, ako bodo pa neposlušni, ne bodo vredni, da jih zemlja nosi in bodo naj zavrženejši narod.

Židi morajo iztrebiti malikovalstvo, njih narodni duh mora biti kvas monoteizma, novi čisti veri, ki ne pozna malikov, ampak samo ednega večnega, vsegamogočnega Boga. Mojzes je prepričan iz dna svoje duše, da bo njegov narod to nalogo izpolnil, ali brezkončen srd ga prešinja, ako pomisli, da so se zopet vtihotapili tuji maliki, da so ničemurne žene, katere slepi lišp tujega bogoslužja, zopet darovale, plesale in rajale okoli zlatega teleta. Odpadli so od njega, ali on nikdar ne obupa, saj je Bog na njegovi strani. Kakor kakemu morskemu božanstvu se mu ovija

Podpisani priporočata slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo

prodajalnice jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke iz Majdičevega mlina v Kranju, nadalje ima tudi raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senz), Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmernih cenah

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovac v Semeniški ulici št. 1

v lastni hiši, kjer je »Trgovska obrtna zadruga«

Odlikovana krojaška delavnica

Ant. Krušič

krojaški mojster v Vrtni ulici števil. 26.

Priporočata se slavnemu občinstvu v mestu in na deželi. Ima bogato zalogo vsakovrstnega blaga za vse letne čase in vsak stan. Gotove obleke lastnega izdelka kakor tudi površne suknje itd. Cene zmerne.

Na zahtevo gospode z dežele sem vedno na razpolago ter tudi postrežem osebno z uzorci na njihovem domu.

Ivan Bednařik

priporočata svojo

knjigoveznicu

v Gorici

na ulici Vetturini št. 3.

Anten Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nürnberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

Svetlinjce. — Rožni veneli. — Mašne knjizice.

Šišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce pejmihov s in trgovih ter na deželi. 2 35-8

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporočata

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

briskih, dal-matinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogorske monarhije — sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Zaščitna znamka: SIDRO.

LINIMENT. CAPSICI COMPOS.

iz Richterjeve lekarne v Pragi

pripoznano kot izvrstno bol nblažujoče mazilo; za ceno 80 h, kron 1.40 in 2 kroni se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva to splošno priljubljeno domače zdravilno sredstvo vedno le v orig. steklenicah z našo zaščitno znamko s »SIDROM« namreč, iz RICHTERJEVE lekarne in vzame kot originalni izdelek le tako steklenico, ki je previdena s to zaščitno znamko.

Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“ v PRAGI, Elizabethgasse št. 5.

Dobi se v lekarni „Pri Zveličarju“ Robert Kasinar, Tolmin.

C. kr. privil.

civilna, vojaška in uradniška krojačnica

M. Poveraja v Gorici

na Travniku št. 5.

Se dobivajo vsakovrstna moderna sukna kam-garn, piquet lastnik, adria, ševjet itd., blaga iz avstrijskih in inozemskih tovarn ter gotove obleke, perilo vseh vrst in spadajoče priprave k paradnim oblekam za vsaki stan. Blago na meter in gotove obleke se prodajajo tako po ceni, da je z mojo trgovino nemogoča vsaka konkurenca.

Obleke vsake mode od 5 do 9 let K 5.40 in više

9 15 8.50
15 dalje 15.—
vrhne suknje vsake mode 24.—
za častilo duhovščino 28.—
blache 5.—

Haveloke in sobne plašče 15 K naprej.

Za dame in gosplice:

Haveloke 25 K
Sako in pelegrine 9.—

V slučaju da se kaj ne dobi v zalogi po zahtevi, se izvrši točno po naročilu.

Razprodaja dežnikov!

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fond: 25,000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.

Vsa pojavnika daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši Gospodskih ulicah števil. 12.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

dolga brada v gostih štrinah okoli herkuličnih prsi, s svojo mogočno roko sega v štrine. Duševna energija in neukrotljiva pred nikomur se ponižujoča sila se zrcali na obrazu tega orjaka. Michelangelo sam mu je bil podoben, on nikdar ni uklonil tilnika, niti pred papežem. Ob času, ko je delal na tej sohi, so vozniki ravno pripeljali na trg sv. Petra mramor za velikanski spomenik Julija II., kateri se ni nikdar dovršil in kterega bi moral krasiti Mojzes. Papež je pa imel homatije z Bolonjčani in ga ni sprejel. Michelangelo je prišel drugokrat, tretjokrat ga je pa zavrnil v predsobi neki konjar, rekoč, da naj potrpi.

Kri je zavrela v Michelangelu, vrnil se je ob dveh po polnoči na dom, naročil svojim slugom, naj vse pohištvo prodajo Židom in brzo odpotoval s pošto proti Firencam. Komaj je stopil onstran meje na firentinska tla, že ga je dohitelo na penastih konjih pet kurirjev, poslanih od papeža s poveljem, naj se vrne. Ali on se ni udal, temveč potoval naprej do svojega rojstnega mesta. Tri mesece je bival v Firencah, in tekom tega časa so prišla tri papeževa pisma na signorio, v katerih se vlada pozivlje, naj ga pošlje nemudoma nazaj v Rim. Franciškani so ga vabili na vztok, da bi sezidal sultanu mos iz Carigrada v Pero. Kdo ve, ali niso bratje reda svetega Frančiška želeli, da bi njim sezidal veličastno svetišče na Golgoti? Končno ga je vendar Peter Soderini pregovoril, da se je podal kot firenski poslanik v Bolonjo k papežu in da se je z njim spravil ne kot osebnik, ampak kot zastopnik ljudovlade.

Zanimivo je dejstvo, da so rimski Židi iz tesnega geta ob sobotah z ženami in otroci prihajali h kipu Mojzesa in molili k njemu. Njihova vera prepoveda imeti v svetiščih kipe. Židi niso ničesar ustvarili na polju umetnosti, v njihovem jeziku ni niti izraza za umetnost, in vendar je na zasramovane potomce tako globoko učinkovala ta božanska soha. Otresli so vse predsodke in se v katoliški cerkvi klanjali kipu svojega največjega narodnega genija.

Skoraj neverjetno je, da so se zamogli pravoverni Židi tako spozabiti, Michelangelova umetnost je bila ona sila, ki je pometala z vsemi ozkosrčnimi predsodki.

Želja Julija II. se ni izpolnila, njegov grob ni okinčan, kakor ga je nameral okinčati Michelangelo. Ali vendar se ta bojeviti papež, ki ni bil nič manj sposoben in dalekogleden državnik, kakor hraber vojščak na bojnem polju, ne more pritoževati.

Med tem ko sedim pred kipom, je peta maša na glavnem oltarju, ministranti tekajo sem in tja, čuje se monotono popevanje in čitanje molitev. Vonj kadila sega do Mojzesa.

Vatikanska biblioteka. V papeških vrtilih.

Izobraženega potnika bode gotovo zanimala vatikanska biblioteka, v kateri se shranjujejo neprecenljivi zakladi. Najvažnejši kodeksi, najredkejši manuskripti se nahajajo v tej zbirki. V biblioteko vodi ista pot kot v muzej antičnih kipov. Ker tega nisem vedel, sem vprašal izvoščeka s črnim cilindrom na glavi, ali ve, kod da imam iti. V napuljskem dialektu mi je odgovoril, da mi ni znano, da je tu v bližini kaka knjižnica. Ti srečni krotitelj konj, ki ne veš, da se nahaja nad glavami tvojih konj v tem dolgem poslopju najdragocenejša zbirka knjig. Nasproti vhodu v muzej je vhod v biblioteko, tam je bila že zbrana kozmopolitična družba okoli papeškega sluga. Hočili smo skozi dolge koridore, kjer pa ni bilo videti ne ene knjige, kajti vse je shranjeno v nizkih belkastih in pestro namazanih, ne posebno okusnih, lesenih omarah, ki stoje ob stenah, pokritih z zgodovinskimi slikami dvomilijevga okusa. Četrť kilometra je dolg ta hodnik, konečno pa pridemo v takozvani salone, kjer so najdragocenejši zakladi, grški in rimski manuskripti. Kako blizu ste mi tu, vi klasični misleci, zgodovinpisci in državniki, bodite mi priščno pozdravljeni v hladni senčni dvorani! Kdor hoče spoznati pesnika, mora poznati pesni-

15%

pod navadno ceno

razprodaja radi poznega zimskega časa

J. ZORNIK

Gorica, Gosposka ulica 7.

vse zimsko blago, kakor: krasne volnene šerpe, rute, podobleke, vsakovrstno gorko Jaeger-perilo, rokavice, nogavice, bluze zimske čevlje, volno, kožuhovino itd.

Nikdo naj ne zamudi lepe prilike za ceni nakup.

E. LEBHERZ

Gorica

tovarna užigalice

priporočata prebivalcem Primorskega svoje izdelke raznih vrst, posebno izvrstne in zanesljive užigalice

Apollo

Zaloga piva

iz prve kranjske izvozne pivovarne in sladovne na par

T. Fröhlich-Vrhnika (Kranjsko).

Priporočata se za bodočo sezono cen. gg. gostilničarjem in zasebnikom iz mesta in dežele v svrhu blagohotnih naročil izbornih vrst piva kakor: »Eksportno marčno«, »Kranjski biser« in »Granat-Porter« v sodčkih in steklenicah. Jamči se za solidno in točno postrežbo po najnižje mogočih konkurenčnih cenah. — Za udobnost cen. gg. odjemalcev iz Vipavskega ima tvrdka na Gorici »pri Rebku« in v Dornbergu pri Alb. Sinigoj-u z ledom in vedno svežim pivom dobro oskrbljene ledenice.

Glavni zastopnik za Gorico in deželo

Josip Rovani,

z zalogo v Gorico — Rabatišče št. 20.

Zrebanje nepreklicno

23. aprila 1903.

Glavni dobitek

kron 40.000 kron

Srečke za gorka zatočišča

à 1 Krono

priporočajo:

G. Gentili, V. A. Jona V. Micheistädter & Co., O. Pinckerle, menjalnice v Gorici.

Siherni dobitek izplača se v gotovini z 10% odbitkom.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fond: 25,000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.

Vsa pojavnika daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši Gospodskih ulicah števil. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takor in najkulantneje. Uživa najboljša sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatno podporo v narodne in občnokoristne namene.

(Dalje pride.)

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Kačelstvo in nadzorstvo je sklenilo v skupni seji dne 28. nov. 1902. tako:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½%. Stalne vloge od 10.000 kron dalje z odpovedjo 1 leta po 5%. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila: na vknjižbe po 5½%, na varščino ali zastavo 6%, na menice 6%, s ½% uradnino. Glavni deleži koncem leta 5½%.

Stanje 31. dec. 1901. (v kronah): Članov 1819 s 7932 deleži po 20 K = 158.640. — Hranilne vloge 1.318.965. — Posojila 1.379.213. — Vrednost hiš 142.643 (v resnici so vredne več). — Rezervni zalog 63.014.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo

veliko zalogo

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici.

v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanjo trgovino pohištva tvrdke Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmerne.

Delo je lično ter dobro osušeno.

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po iako zmernih cenah.

Zahtevajte

moj ilustrirani cenik z več kakor 500 podobami od ur, zlatih, srebrnih in muzikaličnih predmetov, katerega pošilja zastonj in poštaine prosto

Hanns Konrad,

tvornica ur in eksportna hiša Most št. 249. — (Česko).

4 pare čevljev

za samih gl. 2-60

se oddajo radi nakupa velike množine za umazano ceno in sicer: 1 par možkih in 1 par ženskih čevljev, rujava z dobro obitimi podplati in najnovejšega kroja; nadalje 1 par čevljev za gospode in 1 par za dame jako elegantni. Vse 4 pare samo za gl. 2-60. Pri naročevanju zadostuje omeniti samo dolgost noge. Razpošilja proti povzetju

eksportna hiša za čevlje

S. W. Löffler

Krakovo, C.Nr. 796.

Kar ne ugaja, se zamenja ali denar vrne.

Berite! Berite!

cene v

Bazaru („Pri Ljubljančanu“)

Riva Castello št. 4,

katere so brez konkurence.

Ovratnice raznih barv od 10 kr. dalje	Ovratniki za gospode I. vrste 12 kr.
Jaeger-araje 50 »	Krtače za obleko 10 »
Nogavice za ženske 10 »	Pisemki papir v mapah 5 »
» » moške 10 »	Glycerinovo milo 2 »
Modercl 40 »	Velika zbirka razglednic à 1 »

Opomba. Omenja se, da gori navedeno blago ni ceni primerno bazarско blago, temveč solidno in regulerno.

Nastavljene nizke cene se opravičujejo s tem, da je blago kupljeno iz velike konkurne mase, katere se je prodala sodnim potom pod tovarniško ceno.

P. n. občinstvo je uljudno vabljen, da si ogleda založbo, ne da je prisiljeno kaj kupiti. — Otvorila se je razprodaja blaga tudi v prodajalni Alle quattro Stagioni v ulici Giuseppe Verdi.

Dobi se povsod!

Schichtovo hranilno jedernato milo

z varstveno znamko

garantirano in prosto vseh škodljivih primes, izdatno in izvanredno milo za pranje.

Pri nakupu naj se pazi na ime „Schicht“ in na gornjo varstveno znamko.

Zastop na debelo: Humbert Bozzini -- Gorica.

Solnograški koncert.

Sedel je v uradu, in ker ni imel slučajno opravila, je prebiral „Življenje svetnic in svetnikov“. Bil je uradnik solnograškega katoliškega brzojavnega urada, kajti od onega časa, ko so spoznali klerikalci internacionalnost brzojavnih znamenj, so vzeli vso elektriko v zakup in jo porabljali v svoje strankarske namene. Prišel je baš do srne sv. Genovefe, ko ga pokliče električni zvonec, in dobil je sledeči brzojav iz Gorice: „Jutri ob drugi „Ave Mariji“ poseti z brzovlakom sv. Kristofor slavni pevovodja Físges s svojim internacionalnim zborom Solnograd, kjer napravi tri, na občno zahtevanje samo dva koncerta.“

Oziraje se na ta brzojav je prinesel „Solnograški Živnozdravnik“, politični organ za katoliško inteligenco, dolg životopis slavnega pevovodje goriskega. „Rodil se je, da, hvalimo Boga, rodil se je mož, kateremu je že ob zibelki prepevala slovenska babica najkrasnejše melodije. Rastel je, da, rastel je in z njegovim trebuhom se mu je širilo tudi duševno ozorje. Bil je komaj dve leti star, ko je prišel velik glasbenik z njim v dotiko, in zaslišavši njegov melodiozen jok in harmonizovan smeh se je izjavil: „Iz tega bo še enkrat nekaj!“ In mož se ni zmotil, njegovo prerokovanje se je vresničilo in nadebudni otrok je postal s časom in pridnostjo pevovodja, in kak pevovodja! Posrečilo se mu je združiti slikarstvo in glasbo tako, da se lahko prepeva vsako pesen, bodi še tako težka, v najrazličnejših barvah, n. pr.

„Fantič sem star komaj 18 let“ v sivi, „Luna sije“ v rudeci in „Ljubca povej, povej“ v vijolčasti barvi. Kontrapiki je napovedal na polju glasbe najkrutejši boj in mesto nje vpeljal kontradvopičje in kontrapodpičje. Njegov krasen zbor bodemo občudovali danes v gledišču sv. Neže, kamor pridemo vsi, da počastimo svojo domačo kapaciteto. „Bato“ za ušesa prodaja za današnji večer po znižani ceni trgovec Hijacint Kozel, ki bode zvečer pri blagajni imel mnogo „bate“ na razpolago, da se lažje varujejo pred najrazličnejšimi ušesnimi boleznimi poslušalci slavnega pevovodje.“

Bral sem ta slavospev, in Ahasver naj bi ostal ob taki priliki doma? Ne! Strogo je bilo glede na velikanski naval prepovedano kositi in večerjati, da ne bi mogoče kdo s polnim želodcem zalegal preveč prostora. Hočeš, nočeš, moral sem se postiti celi dan, in zvečer, ah, to je bil užitek in naj bi tudi sedem let noč in dan jedel same sladčice, tako sit ne bi mogel biti, kakor sem bil pri koncertu. Tako ni nikdar sukal solkanski Dermastja svoje 44 cm dolge palice v šoli, tako ni nikdar vihtel svojega orožja „Primorski list“ v boju proti brezverski liberalni stranki, kakor je mahal pevovodja svojo taktilko pred svojim ženskim zborom. In ta? Španjolka je stala pri francosinji, ki se je naslanjala na Angležinjo, pri koji je iztiskala iz sebe modrolasa Nemka celo vrsto visokih c-jev. V družbi temne Italijanke je gostolela zamaknjena Portugalka svoj alt, vse, vse narodnosti so bile zastopane, le Slovenk ni bilo, akoravno se je vršil koncert v prid in korist slovenski družbi sv. Cirila in Metoda. Po

mnjenju pevovodje se naureč ne spuščata slovanska svetnika v take malenkosti, kakor se tudi sv. Viljem ne bode brigal drugi dan, ko bode isti zbor pod istim vodstvom v isti dvorani prepeval v korist nemškemu „Schulvereinu“.

Navdušenje je bilo veikiansko. Miademu kaplanu, ki je moral plačati zase trojno vstopnino radi trebušne oteklina, je počil ozki telovnik po sredi radi preglasne ovacije, amerikalci klerikalci so darovali pevovodji po deputaciji egiptovsko očesno bolezen, britiski muzej v Londonu je ponujal za njegovo glavo štirinajst porabljenih avstrijskih znamk po pet vinarjev, psihiatrični oddelek usmiljenih bratov ga je povabil v svrhu boljšega opazovanja na obed, nadbiskup Stadler ga je hotel iz same ljubezni še enkrat krstiti, „Lepi klub“ v dunajski državni zbornici ga je imenoval lepim častnim članom, turški sultan, ki je bil tudi navzoč in kojega krstiti se je neumorno delavnemu nadbiskupu posrečilo, mu je podelil višji red „oslove sence“ druge vrste, „Primorski list“ mu je obljubil, da hoče posvetiti svoj prihodnji „Za kratek čas“ njemu, med tem ko se je na platnicah „Cvetja iz vertov sv. Franciška“ fonetično, etimologično in slovnično mercvarilo njegovo ime, in celo neki skopuh-dimnikar se je ponudil, da mu osnaži brezplačno dimnik, nos in vse kar spada v njegovo področje. In slavljence se je jokal, in njegove solze so se pobirale od navzočega občinstva v steklenice in prodajale drugi dan kot pristne krokodilove solze po devet vinarjev liter, vse v korist družbi sv. Cirila in Metoda. V slovo so zapeli ljubki evropejski glasovi: „O Tan-

nenbaum, o Tannenbaum, wie grün sind deine Blätter“ v temnorjavi barvi. Aplavz. Slavljence se je zahvalil, 367 amateur-fotografav ga je pri tem fotografiralo od vseh strani, in gledišče se je izpraznilo.

Drugi dan je priobčil „Solnograški Živnozdravnik“ tako-le notico: „Postili smo se sicer, toda po neljubem postu je nastopila vesela velikanoč, namreč včerajšni koncert. Popisati ga ne moremo in nočemo, ker zalibog za to je preslabo naše pero, dasi stane stiri vinarje „na puf“. Veliko se je trudil pevovodja in danes mu je ponudil naš list svojo pomoč kot „Solnograški Živnozdravnik“ za slučaj njegove bolezni, toda on se je izjavil, da ne čuti nobene bolečine, in celo kurje oko, katero ga trpinči od sedmega leta, se mu je včeraj same radosti tako solzilo, da se je izsolzilo in pri tem oslepel. Danes pa prodaja svoje lase na korist družbi sv. Cirila in Metoda; opozarjamo občinstvo, da ne zamudi ugodne prilike, da si vsak nabavi vsaj en las z njegove častitljive glave v večni spomin najkrasnejšega večera. En las stane 10 vinarjev, vsak drugi dva vinarja manj. Njemu, slavljencu namreč, pa ohranimo hvaležno srce! Bog naj ga spremlja po vseh njegovih potih! Živio! Slava!“

Kupil je liter krokodilovih solz, tri lase, in da se uredništvo prepriča o istinitosti njegovih besed, pošilja po pošti las namočen v solzni tekočini slavnemu uredništvu

Ahasver.